

Otázka: Aristoteles ze Stageiry

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Kačmi

Aristoteles Ze Stageiry

- Jeho otec působil jako lékař u Filipa II.
- On sám byl vychovatelem **Alexandra Makedonského**. Alexandr mu posílal různé věci ze svých cest -> Aristoteles z nich např. založil knihovnu a vytvořil přírofovědeckou sbírku.
- Aristoteles 20 let studoval na Platónově Akademii v Athénách.
- Sám založil v Athénách svou školu **Lykeion** (=lyceum).
- **Peripatetická škola = peripatetici**: Aristotelovi následovníci. **Peripatos** byla promenáda, kde Aristoteles učil, jeho žáce se při učení procházeli.
- Byl jedním z největších **myslitelů** Starověku.

- Jeho filosofie je velmi **PROVÁZANÁ!**
- Po smrti Alexandra Makedonského byl obžalován z **bezbožnosti** -> odešel, řekl, že nedovolí, aby se lid znovu prohřešil. (Stejně, jako když obžalovali Sokrata a později ho odsoudili k smrti - vypitím bolehlavu.) -> Byl opuštěn a v exilu zemřel.
- Byl velmi **systematický**.

- Měl opravdu velký **rozsah znalostí** ze všech vědních oborů!
- Napsal velké množství **spisů!** Na témata:
rétorika-politika-literatura-etika-logika-přírodní vědy.
- Takzvaně *dělal do všeho*. - „**Snaha pochopit všechno, co jest.**“
- **Spisy** už nemají formu dialogu, jsou to jeho **představy, myšlenky a úvahy**. (Dnes

bychom spisy nazvali jako traktáty, ale v jeho době tento útvar ještě nebyl pojmenován.
)

- **Položil základy mnoha samostatných věd!**
- Byl **POLYHISTOR** = ví o mnoho vědách mnoho informací! (Můžeme říci, že byl i **erudovaný** = znalý ve svém oboru.)

- **LOGIKA**

- Spisy v jednom souboru: „**ORGANON**“.
- Je zakladatelem vědecké logiky = **ANALYTIKA** (= věda o formách a **metodách správného myšlení.**)
- Podle něj je **myšlení = POJMOVÉ MYŠLENÍ.**
- -> **Správně myslet znamená - správně definovat pojmy!**
- <- **Pojmy získáváme pomocí definic.**
- => Vytvořil: **SYSTÉM DEFINOVÁNÍ:**
- Příklad definice: Co je člověk? Člověk je živočich, vyznačující se rozumem, řečí a výrobou nástrojů.
- Vymezil **základní pojmy = KATEGORIE** (např.: podstata, kvantita, kvalita...)

- **ARISTOTELŮV KATEGORICKÝ SYLOGISMUS:**

- = řada, kterou vytvořil:
 - Máme 1 **POJEM.**
 - -> 2 pojmy = 1 **SOUD = PREMISE.**
 - -> Ze 2 premisí vytvoříme 1 **ÚSUDEK = KOMPULSE.**
 - Příklad: Člověk je smrtelný = 1. soud. Sokrates je člověk = 2. soud. -> Úsudek: Sokrates je smrtelný.

- **ARISTOTELOVY ZÁKONY SPORU: Něco, co je, nemůže být - v tomtéž ohledu - nebýt.**

- **ARISTOTELOVA TEORIE INDUKCE: Vyvozují obecné (nějaký celek) z jednotlivého**

(ze soudů).

• PŘÍRODOVĚDA

- Byl znalcem v tomto oboru a obsáhl všechny přírodní vědy!
 - **Spis „FYZIKA“**: 8 knih
 - Fyzika tehdy ale nebyla to, co fyzika dnes.
 - Zabýval se: prostorem, časem, pohybem, hmotou, příčinou, astronomií, meteorologií, zoologií (Měl i sbírku vycpanin.), ...
 - Všechny své poznatky **SYSTEMATICKY** uspořádal.
 - Provedl **kritiku** všech tehdejších známých **názorů**.
-
- Myšlenka propojující všechny jeho spisy.: **Celý svět, celý kosmos je účelně uspořádán. -> Vše má příčinu a nic se neděje jen tak, bez důvodu, bez cíle.**
-
- Jádro jeho fylozofie tvořil spis.: **„METAFYZIKA“**
 - **Metafyzika je to, co přesahuje fyziku, to, co je za přírodou.**
 - Spis se zabývá a řeší základní filosofické otázky.: například.: Co je skutečné? Jednotlivé či obecné? Jaký je vztah mezi látkou a formou?
 - V tomto spisu velmi ostře kritizuje Platóna a teorii idejí.

Aristoteles je **dualista**. (Dua = dvojí.)

- Jestliže Platón uznává jednu substanci, jestliže Thales hmotu, tak Aristoteles uznává obě substance.
- Uznává **hmotnou i duchovní stránku**.
- **„Vše, co existuje, se skládá z látky a tvaru.“**
- **HÝLÉ (= LÁTKA) + MORFÉ (= TVAR, FORMA)**
 - = Základ světa, zustává při změnách, stále trvá.
 - = Substrát všeho existujícího.
 - Hylé: Nikdy neexistuje bez tvaru, je abstraktní, je beztvará, není konkrétní.
 - Morfé: Může existovat bez látky, existuje jako samostatný princip.

- Morfé = **jednotící princip**.
 - Hylé a morfé si můžeme pro lepší pochopení představit jako modelínu a formičku, formička existuje i sama, ale modelína potřebuje formičku, aby dostala tvar.
 - **Aristoteles sloučil prvky materialismu i idealismu.**
 - Ale hylé a morfé je pouze základ, pro skutečný vznik věcí potřebujeme ještě cíl a příčinu.
-
- **ÚČEL (=CÍL) + (HYBNÁ) PŘÍČINA**
 - Hylé a morfé není a neexistuje náhodně bez cíle, vždy je zde nějaký účel, proč se tak děje, proč existují.
 - **(Hybná) příčina je zdrojem pohybu**, je vlastností všech těles, vše si hledá příčinu, vše někam směřuje, vše se hýbe.
 - 4 druhy příčiny:
 - Vnitřní
 - Co? ... příčina formální.
 - Z čeho? ... příčina látková.
 - Vnější
 - K čemu? ... příčina účelová.
 - Od čeho? ... příčina působící.
 - Příčina =**bůh** =**čisté myšlení** =**božský impulz** =**PRVOTNÍ HYBATEL**.

Toto učení byl prvek, který zapříčinil, že byl Aristoteles přijímán i v období středověku a scholastiky. Důvodem bylo to, že církev uznávala pouze křesťanské učení, pohanské učení zavrhl, vše vykládala Biblií. Aristotelova hybná příčina neboli prvotní hybatel neboli bůh způsobil jeho přijetí i v této době. (Příčina, kterou on však nazýval bůh neznamovala to, jak si tento výraz vysvětlovala církev.)

GNOZELOGIE A POZNÁNÍ: spis: „O DUŠI“:

- Narozdíl od Platoná, (který zavrhuje smyslové poznání), on smyslové poznání nezavrhuje.
- Přímo odmítá mýtus anamnéze a naopak zdůrazňuje **empirie - smyslové zkušenosti**.
- Přisuzuje důležitou roli **rozumu a myšlení**.
- Ve shodě s Platónem Aristoteles říká, že **pravou podstatu poznáme rozumem**, ale

smysly poznáme jedinečné věci, například kyselé, sladké....

ETIKA

- Podle Aristotela bychom měli dosáhnout **EUDAIMONIA = blaženost**, dělíme na dvě části.:
 - **Rozumová:** vědění, moudrost.
 - **Etická / charakterová:** statečnost, pravdivost, spravedlnost.
 - **Eudaimonium = trvalé štěstí = smysl a cíl našeho života.**
 - Eudaimonium nastane při **rovnováze** rozumových a charakterových ctností, musíme jim holdovat přiměřeně. (Zdůrazňuje **UMĚŘENOST!**).
- **Všechny ctnosti jsou podle něj mezi extrémy.**
- **Spis: „ETIKA NIKOMACHOVA“.**
 - Zabývá se životem člověka v obci, ve státě.
 - Řeší zde, co žene člověka vpřed. Zdůrazňuje, že je to touha po štěstí a rozkoši.
 - Rozpracovává zde názor na blaženost a jak ji dosáhnout.
 - Nejvyšší ctnost je podle něj **SPRAVEDLNOST** = základ života ve státě, druhá nejvyšší ctnost je **PŘÁTELSKÁ LÁSKA** (BEZ sexuálního podtextu).

ESTETIKA

Základy popsal ve spise: „**POETIKA**“: Spis o umění, definuje poezii/ prózu/ drama/ metaforu/ tragédii. Například tragédie hovoří o katarzi, o očistě, má očistnou funkci a charakter.

Vrchol Aristotelova myšlení je zaznamenán ve spise: „**POLITIKA**“.

- Je jedním ze základních **státovědných děl, zabývá se státem.**
- **Popisuje, rozebírá, hodnotí a kritizuje dosavadní formy státu.**
- Reálně vnímá tehdejší situace.
- Dílo zachycuje **vnímání mezi občanem a státem.**
- Aristoteles tvrdí, že **celek je vždy více než část.** A pro dobrý rozvoj celku (= státu) je třeba se starat o všechny části celku / státu (= o občany).

- Platón nadřazuje stát jednotlivci, ale Aristoteles ne, je zde **myšlenka vzájemné souhry celku a části**.
- Podle Aristotela by *jednotlivec neměl být zcela podřízen státu, musí mít **svobodu a prostor pro rozvoj osobnosti***. A stát mu to má umožnit.
- **Stát musí mít donucovací moc**, ale není to jeho hlavní funkce. Hlavní funkce státu je péče o obecné blaho.
- Kdo nejlépe ví co je dobré? Vzdělaní! -> Filozofové. -> Požaduje v čele vzdělaného = filosofa.
- Aristoteles hledá zdroj zla ve státě. Jsou to podle něj příliš velké **sociální rozdíly** mezi lidmi (poor & rich) -> **stát má mírnit rozdíly!**
- *Stát bude podle něj nejlépe fungovat, když tam bude co nejširší střední vrstva.*
- **Otroctví je přirozené**, také **nerovnost mezi muži a ženami** je přirozená.
- Podle Aristotela **neexistuje všeobecný návod na to, jak má stát fungovat**.
 - Každý stát má své rysy a ty se v ústavě musí promítnout.
 - -> Nechce jednu jednotnou ústavu. = Pokrokové, moderní, realistické.

- Ovlivnil materialisty i idealisty až do 20. století.
- Přejímali ho další školy, navazovala na něj například i arabská filosofie.
- Po něm přišlo útlumové (trochu úpadkové) období, trvá dlouho a vede k ZÁNIKU ZÁPADO A VÝCHODO ŘÍMSKÉ ŘÍŠE.